

TÜRK-İŞ'İN 1965 SEÇİMLERİNDE MİLLETVEKİLİ SEÇTİRMEME KAMPANYASI

Tekgıda-İş Sendika Akademisi
13 Mart 2023

Yıldırım Koç

Türk-İş tarihinde siyasetle ve siyasi partilerle ilişkiler konusunda önemli bir girişim, 1965 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerinde bazı milletvekillerinin seçilmemesi için açılan kampanyadır.

İşçilerin siyasi tercihlerinin belirlenmesinde sendikaların hemen hemen hiç rolü ve etkisi yoktur. Bu nedenle, siyasi iktidarın hemen tepkisini çeken bu kampanyanın Türk-İş'in siyasi alandaki etkisini artırdığını söylemek mümkün değildir.

Bu kampanya, büyük olasılıkla, 1964 yılındaki Bursa Kongresi sırasında Türk-İş'in siyasi partilerle ilişkisi konusundaki tartışmalar ve Türk-İş Tüzüğü'ne eklenen "partilerüstü politika" konusunda getirilen eleştirilere bir yanıt olarak gündeme getirildi ve son derece gerçekçi olan sendikacıların bu kampanyadan önemli bir sonuç alma beklentileri de yoktu.

Türk-İş, 1963 yılı Nisan ayında yaptığı bir açıklamada, milletvekili ve senatörlerin, işçi sorunlarına ilişkin tutumlarını izlemeye başladığını ilan etti. Bu konu 27 Ocak - 2 Şubat 1964 günleri toplanan 5. Genel Kurula sunulan *Çalışma Raporu*'nda ele alındı. Raporun ilgili bölümü aşağıda sunulmaktadır:

"Parlamento Üyelerinin Denetlenmesi:

"Batı demokrasilerinde sendikalar temel baskı gruplarından biri olarak kabul edilir. Seçimlerde ve kanunların gerçekleşmesinde sendikaların arzularına ve ikazlarına mutlaka yer verilir. Bugüne kadar Batı'da sendikalar hakiki fonksiyonlarını ifa edip temsil ettikleri toplumun iktisadi ve sosyal bakımdan kalkınmalarını sağlamışsa, bunda seçtikleri yolun büyük etkisi vardır. Bu yol Parlamento üyelerini denetleme ve bu denetleme sonucu üyelerin işçi meselelerine karşı tutum ve davranışlarını işçilere duyurabilme şeklinde ifade edilebilir.

"Geç de olsa memleketimizde de bu yola başvurma zamanı gelmiştir.

"Türk-İş hiçbir parti farkı gözetmeksizin bütün senatör ve milletvekilleri için illere göre tablolar düzenlemiş, bundan böyle Parlamento üyelerinin işçi konularındaki tutumlarını yakından izlemeye karar vermiştir. Bu karar gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde işçi meseleleriyle ilgili konularda, bilhassa Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu, İş Kanunu, Sigorta Kanunu, Tarım İş Kanunu, Deniz İş Kanunu, İşsizlik Sigortası, Toprak reformu, vergi reformları ile sosyal ve iktisadi planlama kanun tasarısı ve tekliflerinin görüşülmesi sırasında parti farkı gözetmeksizin senatör ve milletvekillerinin bu konulara karşı davranışları, bu kanunların lehinde ve aleyhinde nasıl oy kullandıkları tek tek tespit edilecektir.

"Parlamento tutanaklarının incelenmesi yanında, Türk-İş ihtisas büroları yetkilileri tarafından izlenecek olan Parlamento görüşmeleri sonucu elde edilen notlar bastırılmış olan listelere işlenecektir. İşçi haklarıyla ilgili belli başlı on konudaki davranış teker teker senatör ve milletvekillerinin işçi konularına verdikleri önemi ortaya çıkaracaktır.

"Türk-İş şimdilik elde edeceği sonuçları peyderpey bültenlerinde açıklayacak, bilahare genel seçimler arifesinde de, her senatör ve milletvekillerinin davranışını ayrı ayrı gösterir listeleri üye sendikalar kanalıyla işçiler ve ailelerine ulaştıracaktır.

"Aziz Arkadaşlar,

"Batı ülkelerinde de örnekleri görülen bu demokratik denetleme sonucunda seçim sandıklarının başına giden işçiler kendi meselelerine ilgi göstermeyen parlamento üyelerine oy vermeyecekler ve böylelikle kendi davalarına yakınlık göstermeyen senatör ve milletvekillerinin seçilme şansları bir hayli zayıflayacaktır.

"Türk-İş'in seçtiği demokratik denetlemenin daha şimdiden etkileri görülmüştür. Bu sistemin ileride de şimdiki gibi hislerden uzak ve parti farkı gözetmeksizin olumlu bir şekilde geliştirilmesi problemlerimizin çözümü bakımından büyük bir değer taşımaktadır." (Türk-İş, Beşinci Genel Kurula Sunulan İdari ve Mali Raporlar, Ankara, 1964, s.61-62)

1965 yılının Ocak ayında Türk-İş'in parti kurması tartışması yeniden gündeme geldi.

Tercüman Gazetesi'nin 30 Ocak 1965 günlü sayısında yer alan bir haber şöyledir: "YTP'den istifa eden Orhan Apaydın, Burhan Apaydın kardeşlerle Cumhurbaşkanı kontenjan senatörlerinden sendikacı Ömer Ergün'ün bulunduğu bu grubun, aralarında Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç olmak üzere bazı sendika liderleri tarafından desteklendiği bildirilmektedir." Bu konuda görüşü sorulan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un yanıtı da şu şekildedir: "Şimdiden bir şey söyleyemem. Ben teşkilatıma bağlıyım. Teşkilatım arzu ederse olur. Etmezse olmaz. Resen hareket edemem." (Tercüman, 30 Ocak 1965)

Ancak bu söylentiden somut bir sonuç çıkmadı.

Bu söylentinin hemen ardından, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un siyasi partilerin işçileri yönlendirme girişimleri konusunda eleştirisi gündeme geldi. Halil Tunç, Türk-İş'in yayımlayacağı broşürden de söz etti. Halil Tunç'un açıklaması aşağıda sunulmaktadır:

"İşçiler ve bilhassa işçi sendikaları arasına sızarak parti propagandası yapan kimselerin mevcudiyeti bir hayli ilerlemiştir.

"Seçim atmosferine girilen şu devrede bu gibi olaylar sıklaşmıştır. Her parti, işçi gruplarını türlü usullerle iğfal edip kendine çekmek için her çareye başvuruyor.

"İşçiler geçen senelere nazaran daha uyanıktırlar. Bu da kendilerini özel eğitime tabi tutmaktan ileri gelmektedir. İşçileri artık partizanlara istismar ettirmeyeceğiz.

"Sendikalar bizim işaretime, işçiler de sendikaların işaretine bakmakta ve beklemektedirler.

"Bir buçuk milyon işçiye istediğimiz istikameti verilmeye muktedir durumdayız. Politikacının istismarından işçiyi kurtarmak için yeni yeni tedbirler almak zorunda kaldık.

"(A) Sendikalara kayıtlı işçiler için politikacıların iktisadi ve sosyal anlayışlarını gösteren ve işçilere karşı davrandıkları politikaları en ince teferruatına kadar belirten, işçilerin anlayacakları şekilde broşürler hazırladık. Bunları seçimlerden evvel dağıtacağız.

"(B) Her hangi bir partiye rey vermeleri için telkinde bulunmayacağız. Bunun yanında işçi için çalışan ve listesinde işçiden aday gösteren partiye rey vermelerini de sağlayacağız. O bölgedeki sendika, işçisini seferber edip o partiyi destekleyeceğiz.

"(C) İşçiler için hazırlanan bu broşürlerde işçiden istenen yegane şey, iktisadi ve sosyal problemleri kendine amaç edinen partileri desteklemeleri olacaktır." (Tercüman, 2 Şubat 1965)

Milliyet Gazetesi'nin 31 Mayıs 1965 tarihli sayısında, 1965 milletvekili genel seçimleri ile bağlantılı olarak, Türk-İş tarafından hazırlanan ve içinde 10 milletvekilinin adının yer aldığı bir kara liste yayımlandı.

Listede yer alan isimlerden, Trabzon CHP milletvekili Ali Şakir Ağanoğlu, Millet Meclisi'nde 1 Haziran 1965 günü söz alarak, bu konuyu gündeme getirdi ve Türk-İş aleyhinde konuştu.

Ali Şakir Ağanoğlu gündem dışı söz olarak, Türk-İş'in açıklamasında kendi adının da yer aldığını belirttiikten ve Türk-İş'in bu kampanyasında yapacakları özetledikten sonra şunları söyledi:

"Eğer, Türk-İş'in bir kısım sayın yöneticileri, bu hareketleriyle milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri üzerinde bir baskı yapmak, ürkütücü ve yıldırıcı tesirler yapmak çabasında iseler, bu hareketleri beyhudedir. Bu yüce çatı altında vazife görenler ve gelecekte de vazife görecek olanlar Türk toplumu içerisinde, muhterem Türk işçisinin menfaatlerini, huzurunu ve refahını, en az Türk-İş'in bir kısım sayın yöneticileri kadar düşünmekte ve savunmaktadırlar. Ve daima, düşünecek ve savunacaklardır. (...)

"Türk işçisini, millet içerisinde ayrı bir sınıf olarak düşünmek; ve onun menfaatlerini milletin toplu menfaatlerinden ayrı olarak görmek ve göstermek bu milleti bölmek gayretlerinden başka bir şey değildir. Türk işçisinin huzuru, rahat ve refahı millet olarak hepimizin müşterek huzurumuz, müşterek rahatımız ve müşterek menfaatimiz demektir. Türk toplumunu sınıflar halinde bölmeye gayret edenler, ve bu sınıfları menfaat mücadelelerine tahrik etmeye heveslenenler, bu mücadelelerde çıkar

arayanlar, bu milletin birliğini bozmak isteyen maksatlı karanlık bedbahtlardır. Bendeniz bu kabil davranışları olanların karşısındayım. Ve daima da bunlara karşı olacağım.

“Bu milletin, fertleri arasına nifak tohumları saçmak gayretinde olanlara, herkesten önce Türk işçileri, demokrasiye ve nizama bağlı, haksever, vatansever ve şuurlu Türk işçileri gereken dersi verecektir. Ve o günler uzak değildir.”

Ali Şakir Ağanoğlu, yaptığı konuşmada, Türk-İş'in bu kampanya için harcayacağı paranın işçiler yararına kullanılması gerektiğini de savundu. Ağanoğlu'na göre, 1 milyon broşür basılacaksa ve broşürlerin tanesi 50 kuruşa mal olacaksa, maliyet 500 bin liradır. Ayrıca kampanya sırasında yapılacak gezilerde de yaklaşık 500 bin lira harcanacaktır. Harcanacak toplam para 1 milyon lirayı bulmaktadır. Halbuki 1 milyon lira ile 80-100 evli bir işçi mahallesi kurulabilir; veya en az on işçi mahallesinde, gecekondu mahallesinde okul yapılabilir; “bir milyon lira ile, yüzlerce genç işçi kızın gelinlik masrafı, delikanlının düğün masrafı görülür ve onlar özledikleri aile yuvasına kavuşturulabilir.” Ağanoğlu, Türk-İş yöneticilerini de şöyle uyardı: “Türk işçi topluluğunun yararına olmadığına inandığım bu hareketleri dolayısıyla Türk-İş'in bir kısım yöneticilerini uyarmak istiyorum. Sosyal meselelerimizin üzerine eğilirken daha çok samimi, yapıcı, uzlaştırmacı, bağdaştırmacı olmalarını temenni ediyorum.” (*Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, Dönem 1, Cilt 41, 120. Birleşim, 1.6.1965, s.497-499)

Türk-İş, 1965 milletvekili genel seçimleri öncesinde, işçi ve sendika karşıtı tavır ve davranışları nedeniyle, 9 milletvekilinin seçilmesini engellemek amacıyla 16 Ağustos 1965 günü bir kampanya başlattı.

Milletvekillerinin 4'ü CHP'li, 3'ü AP'li, 1'i MP'li ve 1'i de YTP'li idi:

Ahmet Aydın Bolak (Balıkesir, CHP)

Naci Güray (Elazığ, AP)

Zeynel Gündoğdu (Erzincan, CHP)

İhsan İnal (İçel, AP)

Sait Sina Yücesoy (Konya, AP)

Ahmet Bilgin (Kırşehir, MP)

Ruhi Soyer (Niğde, CHP)

Zeyyat Kocamemi (Tokat, YTP)

Ali Şakir Ağanoğlu (Trabzon, CHP)

Türk-İş tarafından *Yeniden Seçilmemesi Gereken Milletvekilleri* başlıklı 16 sayfalık bir broşür bastırıldı. (Türk-İş, *Yeniden Seçilmemesi Gereken Milletvekilleri*, Ankara, 1965, 16 s.) Bu broşürün bazı bölümleri aşağıda sunulmaktadır.

“Türk-İş'in Türk Toplumuna Duyurusu

“Türk-İş, bundan uzun bir süre önce (Nisan 1963'te), Meclis'te işçi, toplum ve memleket çıkarları aleyhinde çalışan Milletvekilleri ile Senatörleri tesbit edip, seçimlerde bunları seçtirmemeye çalışacağını açıklamıştı.

“Geçtiğimiz devre içinde, Türk-İş, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, Milletvekilleri ile Senatörlerin çalışmalarını yakından izledi. Ortaya çıkan gerçek, tek kelimeyle yürekler acısıdır. Milletvekilleri ile Senatörlerden büyük bir kısmı, hâlâ yurt çıkarlarının nerede olduğunu anlamamış, ufak menfaat gruplarının savunuculuğunu yapmaktadırlar; hatta, bu grupların menfaatleri, memleket çıkarlarına karşı olsa bile.

“Türk-İş, bu broşürde izah edildiği üzere bir baskı grubudur. Ve, Türk-İş'in baskısı işçilerin çıkarları yönünde olmaktadır. İşçinin çıkarlarının, toplumun çıkarlarıyla aynı yönde olması, Türk-İş'in yaptığı ve yapacağı bütün baskıları, memleket menfaatleri yönünden yerden göğe kadar haklı kılmaktadır.

“Türk-İş'in bir baskı grubu olarak başarı kazanması, sadece işçilerin değil, kişisel çıkarlarını her şeyin üstünde tutan ufak bir grup hariç, tüm toplumumuzun menfaatine olacaktır. Hatta, bugün bu baskıyı, tereddüt ve şaşkınlıkla karşılayan siyasi partilerimiz dahi, bunun, demokrasinin en tabii bir icabı olduğunu kabul ettikleri ve uyarmalara uydukları takdirde, ne büyük bir kazanç sağlamış

olduklarını görecektir. Belki, Türk-İş'in uyardıklarına daha önce uymadıklarından dolayı da hayıflanacaklardır.

"Demokratik rejimin tabii bir gereği olarak, bir baskı grubunun, şimdi Türk-İş'in yaptığı gibi 'seçtirmeme' kampanyasına girişmesi yurdumuzda ilk defa olmaktadır. Bu yüzden, henüz politikacılarımızın bu anlayışa erişememiş olduklarını düşünen Türk-İş, işçi ve toplum aleyhine çalıştıklarını tesit ettiği yüzden fazla milletvekilinden ancak, en aşırı hareket etmiş olanlarını 'seçtirilmeyecekler listesi'ne aldı.

"Önümüzdeki devre, bu müsamaha yapılmayacak ve hatta işçiler aleyhine çalışan siyasi partiler dahi, işçi aleyhtarı, toplum aleyhtarı ilan edileceklerdir.

"Teşekkür Borcu

"Parlamentoda, ufak menfaat gruplarının savunuculuğunu yapan Milletvekili ve Senatörlerin yanı sıra, daima, işçi ve toplumun çıkarını korumaya çalışmış Milletvekilleri ve Senatörler de vardır

"Bunların çalışmaları, çabaları da Türk-İş tarafından işçi ve toplum adına, şükranla anılacaktır. Özellikle, Sendikalar ve Toplu Sözleşme, Grev, Lokavt Kanununun Meclis'te görüşülmesi sırasında, siyasi parti grup sözcüleri veya yetkililerinin verdikleri müşterek önergeler toplumumuza büyük faydalar sağlamıştır.

"Partilerimizin, yurt ve toplum menfaatleri söz konusu olduğunda, kısır parti çekişmelerini bırakıp, işbirliği yapmaları, o günlerde ümit verici olmuştur. Ancak, bu ümit verici durum fazla devam etmedi ve sonraları çok ender görüldü.

"Temennimiz, partilerimizin ve bütün politikacıların, 'önce yurt' demeleri, toplum menfaatlerini her şeyin üstünde tutarak, gerektiğinde işbirliği yapmalarıdır.

"Türk-İş, geçtiğimiz devre içinde Millet Meclisi'nde işçi ve toplum yararına çalışmış Sayın Milletvekillerine teşekkür eder." (s.3-4)

"Herkes aklını başına alsın.

"Türk işçisi vatanperverdir. Türk işçisi memleketini düşünür. Ve, bu yüzdendir ki, Türk işçisi artık, çıkarıcıların Meclis'e girmesine engel olmaya çalışacaktır.

"Çıkarıcıları Meclis'e sokmayacağız.

"Sesimizi Yükseltiyoruz.

"Bu, Türkiye'de ilk denemedir. İşçiler olarak, ilk defa, bizim aleyhimizde çalışanlara karşı, seçimlerde, sesimizi yükseltiyoruz. Bu ilk denememizde Milletvekillerinin belli başlı kanunlardaki davranışlarını ve genel tutumlarını kıstas aldık. (...)

"Kanunlarda, ve genel tutum itibarıyla, işçi aleyhine konuşmalar yapmış, Meclis koridorlarında işçi aleyhine kulis faaliyetinde bulunmuş, hep işçi aleyhinde oy kullanmış milletvekillerini yakından izledik, tesbit ettik

"Şimdi isimlerini açıklıyoruz.

"Gelecek devre için tutumumuz daha başka ve şümüllü olacak.

"Seçilip Meclis'e gelen milletvekilleri, toplantılara, çalışmalara katılmazlarsa, seçildikleri komisyonlara gitmezlerse, Meclis koridorlarında, işçi ve toplum menfaatleri aleyhinde, belli sınıfların çıkarlarını koruyucu, kulis faaliyetinde bulunurlarsa, bunları, üç-dört ayda bir seçmenlerine ve partilerine şikayet edeceğiz. Seçim zamanında da, hem bunlara, hem de bunları listelerine almış partilere oy vermemenizi isteyeceğiz.

"Şimdi sizlere, oy vermemeniz gereken Milletvekillerinin listesini sunuyoruz.

"Parti teşkilatlarından, yoklamalarda, bu adalara oy vermemelerini, toplumun menfaatleri, yurt çıkarları bakımından istiyoruz.

"Eğer, parti teşkilatları, bu adalara oy verip, listelerine alırlarsa, işçilerimiz, bu şahısların bulundukları listelere oy vermeyeceklerdir.

"İşçi Kardeşlerimiz,

"Aşağıda isimleri yazılı Milletvekilleri senin aleyhine çalışmıştır. Ailenin biraz daha insanca yaşaması için çaba gösterenleri önlemek istemişlerdir. Senin bu memleketin bir ferdi olduğunu, senin de kalkınmadan hisseni alman gerektiğini söyleyenlere karşı çıkmış; kısacası, seni adam yerine koymamışlardır. Hatta, bunlardan biri, Konya Milletvekili Sait Sina Yücesoy, 'işçiler at eti, kedi eti, domuz eti yesin' diyecek kadar, işi ileri götürmüştür.

“Türk-İş bunları defalarca ikaz etmiştir. Aldırmadılar. İmdi, görev sana düşüyor.

“Bu şahısları seçtirme.

“Eğer partileri, senin aleyhine çalıştığını ile bile bunları listelerine alırlarsa, o listeye de oy verme. Çünkü, bu şahıslar sadece kendi seçim çevrelerindeki işçiler değil, Türkiye’nin her yanındaki işçiler aleyhine çalıştılar. Seçilirlerse, gene aleyhimize çalışmaya devam edecekler. Senin bu kişilere vereceğin oyun zararı, yurdumuzun her yanındaki işçi kardeşlerimize dokunacak. Memleketin kalkınması kösteklenecek. Gene, üç-beş kişinin senin sırtından zengin olmasına çalışılacak; sen gene fakrû zaruret içinde yaşayacaksın.

“Bu şahısları seçmemek, seçtirmemek suretiyle, Türkiye’de işçilerin ne kadar güçlü olduğunu gösterecek ve gelecek devrelerde, Meclis’teki Milletvekillerinin senin yararına çalışmalarını sağlamış olacaksın. Bütün dertlerinin halli yolunda atılmış en büyük adım bu olacaktır. Sadece senin değil, köyündeki hemşehrinin, kentteki dar gelirli komşunun dertleri ile, seçilecek Milletvekillerini, ilgilendirmek zorunda bırakacaksın.

“Bu aynı zamanda bir yurt görevidir. (...)

“İşçi kardeşlerimiz,

“Bu Milletvekillerine oy verme; yakınlarına, tanıdıklarına bu kimselere oy vermenin kendilerinin aleyhine olacağını anlat. Bu şahıslar Meclis’te bulundukları hiçbir dertlerinin halledilemeyeceğini söyle. Herkes öğrensün ve bilsin ki, insanca yaşamının yolu, bize insanca yaşamayı çok görenleri Meclis’e göndermemekle, onları seçmemekle başlayacaktır.

“Parti teşkilatları,

“Bu milletvekillerini seçmezseniz, Partinizin, işçi ve toplum menfaatleri yanında olduğunu göstermiş olacaksınız. Buna rağmen, bu şahıslara aday listelerinde yer vererseniz, partinize en büyük kötülüğü yapmış, kendinizi işçi düşmanı olarak kabul ve ilan etmiş olacaksınız.” (s.6-8)

Kampanyada, bazı milletvekillerine karşı takınılan tavrın, ileride gerektiğinde siyasi partilere de uzanacağı belirtiliyor ve şöyle deniliyordu: “Önümüzdeki devre (...) gerekirse, işçiler, toplum ve memleket menfaatleri aleyhine çalışan siyasi partiler dahi, işçi düşmanı ilan edilecektir.”

Parti teşkilatlarına da şu çağrı yapılıyordu: “Parti teşkilatları. Bu milletvekillerini seçmezseniz, partinizin, işçi ve toplum menfaatleri yanında olduğunu göstermiş olacaksınız. Buna rağmen, bu şahısları listelerinize alırsanız, partinize en büyük kötülüğü yapmış, kendi kendinizi, işçi düşmanı olarak kabul ve ilan etmiş olacaksınız.”

Türk-İş, bu tavrı ile, yalnızca işçi sınıfının değil, fakat aynı zamanda tüm halkın taleplerini dile getirme çabası içindeydi. Kampanyada kullanılan açıklamalarda şöyle deniyordu:

“Türk-İş bir ilk adım olarak, işçileri doğrudan doğruya ilgilendiren kanun tasarılarının görüşülmesinde işçiler aleyhine davranışlarda bulunan ve çeşitli yerlerde işçi hakları aleyhinde konuşmalar yapan milletvekillerini önümüzdeki seçimlerde seçtirmemek için çaba gösterecektir. Türk-İş daha ileriki yıllarda, işçilerin ve toplumun yararına olan toprak reformu, vergi reformu, v.s. gibi bütün konularda parlamento üyelerinin tutumlarını izleyecek, lehte ve aleyhte davranışta bulunanları kamuoyuna tanıtacaktır. Türk-İş, bu görevini yerine getirirken, sadece işçilerin değil, Türk halkının yararına çalıştığı inancındadır.”

Ancak, Ankara 3. Sulh Ceza Mahkemesi, 18 Ağustos 1965 günü Türk-İş binasının aranmasına ve broşüre el konulmasına karar verdi. Türk-İş arandı. Aynı gün akşam saatlerinde iki polis Türk-İş’e geldi ve Genel Merkez’de bulunan 100 dolayında broşüre el konuldu.

Türk-İş, demokratik kuruluşlar ve tek tek çok sayıda kişi, bu aramayı protesto etti. İzmir’de bu olayı protesto etmek amacıyla düzenlenmek istenen mitinge izin verilmedi. Ayrıca, Türk-İş’in toplama kararına yaptığı itiraz reddedildi. 24 Ağustos 1965 günü de İstanbul’da 110 sendika yöneticisi toplanarak, bu uygulamayı protesto etti.

28 Ağustos 1965 günü ise, Türk-İş’in eğitim arabası Tokat’ta polis tarafından çevrildi, üç Türk-İş görevlisi gözaltına alındı ve mahkemeye verildi. Bu kişiler ilk celsede serbest bırakıldı.

Türk-İş'e bağlı sendika ve federasyon başkanları 1 Eylül 1965 günü Ankara'da toplanarak durumu görüştüler. Bu toplantıya Türk-İş İcra Kurulu (Seyfi Demirsoy, Halil Tunç, Ömer Ergün) tarafından sunulan 31 Ağustos 1965 tarihli raporda şöyle deniyordu:

"Artık Türk Sendikacılık hareketi klasik anlamda bir sendikacılık hareketi değildir. Yalnız mensuplarının ücretlerini yükseltmek ve çalışma şartlarını düzeltmek amacını güden kısır bir politikası yoktur. Türk Sendikacılık hareketi kudretini toplumun her kesiminde hissettiren ve ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi alanlarda da söz sahibi olmak isteyen ve bunda da hedefine ulaşan bir harekettir.

"Türk Sendikacılık Hareketi geçmiş yıllarda olduğu gibi faaliyetlerini siyasi iktidarların politikası sınırları içinde yapan güçsüz bir hareket olmak çıkmış, aksine siyasi iktidarlara istikamet verecek, güçlü ve tesirli bir hareketi haline gelmiştir. Türk Sendikacılık Hareketi Türk toplumunun ekonomik, sosyal ve kültürel oluşlarında söz sahibi olduğu kadar, toplumumuzun siyasi hayatında da söz sahibi olmak iddiasındadır. Bu iddia geçmişte teşkilatlarımızın zayıflığı, toplumumuzun işçi hareketleri hakkında yeterli bir bilgiye sahip olamayışı ve nihayet Sendikalar Kanununun sendikalara siyasi faaliyetleri yasaklaması sendikacılık hareketini münferit hadiselerde muayyen çıkışlardan ileri götürmemiştir.

"Bu durum yeni Anayasamızın getirdiği sosyal ve demokratik hükümlerle tamamen değişmiş, yeni Anayasamız sendikalara muayyen siyasi faaliyetler yasağı dışında geniş ölçüde siyasi faaliyette bulunma imkanını sağlamıştır. Kaynağını yeni Anayasamızdan alan 274 sayılı Sendikalar Kanununda da bu durum hiçbir tereddüde mahal bırakmayacak şekilde tahkim edilmiştir.

"Gerek yeni Anayasamızın gerekse Sendikalar Kanununun konu ile ilgili tutanaklarını incelediğimizde sendikaların muayyen siyasi faaliyette bulunma haklarının olduğunu açıkça görmek mümkündür." (İcra Kurulu'nun Yönetim Kurulu'na raporu, 31.8.1965, çoğaltma metin, s.1-2)

Bu raporda daha sonra söz konusu broşürün yayımlanmasının ardından yaşanan gelişmeler belgeleriyle sunulmaktadır.

1 Eylül 1965 günü yapılan Yönetim Kurulu toplantısının tutanakları da mevcuttur. 15 sayfalık bu tutanaklarda söz alan sendikacılar arasında Rıza Tetik, Hasan Türkay, Rıza Kuas, Muzaffer Daysal, Mehmet Ali Sarı, Halit Mısırlıoğlu, Ethem Ezgü, Mahmut Yüksel, Hasan Özgüneş, İsmail İnan, Halil Tunç, İbrahim Denizcier, Osman Soğukpınar, Ülkü Arman, Ekrem Özkılıç bulunmaktadır. (1 Eylül 1965 Günü Toplanan Türk-İş Yönetim Kurulu Toplantı Zaptıdır, çoğaltma, 1965, 15 s.)

Türk-İş yöneticileri, siyasi içerikli bu tavırları nedeniyle 29 Eylül 1965 günü Ankara Toplu Asliye Ceza Mahkemesinde yargılanmaya başlandı.

Türk-İş yöneticileri hakkında, 29 Eylül 1965 günü yayınladıkları bildiri nedeniyle ve bazı sendika yöneticileri hakkında da 3 Eylül 1963 günü yapılan toplantıdaki konuşmaları nedeniyle Ankara Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. Ancak bu soruşturma, 16 Ekim 1965 günü takipsizlikle sona erdi.

3 Eylül 1965 günü Türk-İş Yönetim Kurulu tarafından yayınlanan bildiri aleyhinde, Basın Kanununun 30. maddesine muhalefet iddiasıyla açılan kovuşturma ise 21 Aralık 1965 tarihinde takipsizlikle sonuçlandırıldı.

10 Ekim 1965 günü yapılan milletvekili genel seçimlerinde, Türk-İş'in aleyhinde kampanya açtığı 9 milletvekilinin yalnızca 3'ü (Ruhi Soyer, Sait Sina Yücesoy, Ahmet Bilgin) yeniden seçilebildi. Diğer 6 milletvekilinin bu kampanya nedeniyle seçilememiş olması kuşkuludur. Herhalde milletvekilleri ile sınırlı bu nitelikteki kampanyaların Türkiye'de bu dönemdeki yararsızlığı ve etkisizliği görüldüğünden, bu uygulamaya bir daha başvurulmadı.

Türk-İş yöneticileri hakkında Ankara Toplu Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava ise 26 Ocak 1966 tarihinde beraatle sonuçlandı. (Tüm bu sürece ilişkin belgeler için bkz. Türk-İş, 6ncı Genel Kurul İcra ve Yönetim Kurulları Çalışma Raporları, 7-14 Mart 1966, Türk-İş Yayınları No. 48, s.123-130)

Türk-İş'in siyasi alanda gücünü artırma konusu 7-14 Mart 1966 günleri toplanan 6. Genel Kurul'da da gündeme geldi. Teksif adına konuşan Salih Çetin şunları söyledi:

"Milletvekillerini seçtirmeme kampanyası takdire şayandır. Ancak unutulmamak gerekir ki, çoğunluğu kapitalist olan bir Meclis'ten işçiyi himaye edici kanunların çıkarılması imkansızdır. Sendikalar birleşmeli, daha fazla sayıda işçi milletvekilinin Parlamento'ya girmesini temin etmelidirler." (Türk-İş, 6ncı Genel Kurul Çalışmaları, Yay.No.50, Ankara, 1966;41)